

105 METAI NUO LIETUVIŠKOS SPAUDOS
LOTYNIŠKAIS RAŠMENIMIS DRAUDIMO PANAIKINIMO

ŽODI, PASIBELSK Į MANO ŠIRDĮ...

AUDRONĖ ANULIENĖ

Gaivus pavasaris prikėlė žemę, išbudino ir žmogaus jausmus bei mintis... Galbūt todėl pavasarį žmogus ne tik jautrus, bet ir budrus, energingas, net herojiškas...

Štai prieš 105 metus aktyvių mūsų tautiečių pastangomis buvo iškovota lietuviško žodžio laisvė, todėl kasmet gegužės 7-ąją Lietuvoje minima Spaudos atgavimo, kalbos ir knygos diena. Ji mums primena savojo krašto istoriją, sunkius išbandymus: baisias rusų carinės valdžios represijas, kuriomis buvo varžomi tautos gyvavimo liudijantys ženklai – laisvė, gimtoji kalba, menas, knygų leidyba, spauda, laisvas žodis.

Per 40 spaudos draudimo metų paaiškėjo, kad mūsų tauta labai gyvybinga ir sąmoninga – ji sugebėjo išsaugoti tai, kas reikalinga tautai išlikti. Knygnešiai, rizikuodami savo laisve ir net gyvybe, platino lietuviškas knygas, net organizuodavo nelegalių periodinių leidinių prenumeratą. Į lietuviškų knygų nelegalų spausdini-

Paslėptas žodis

Toks šiltas žodis tartum saulė
Kaitrioj pavasario dienoj!
Toks šiltas žodis tartum meilė
Jausmais rusenančioj širdy manoj!

Į nieką jo aš neiškeisčiau –
Brangus jis man kaip dovana!
Tą žodį aš išrėkt galėčiau,
Jei tik prireiktų man kada.

Girdžiu aš jį nuo pat vaikystės,
Kai bardavo mane mama.
– Dėl jo išauk gera mergytė! –
Sakydavo ji visada.

Aš vaikštau po gražiausia saule –
Kita erdvė man svetima!
Šis žodis atstoja man pasaulį,
Jis vienas – LIETUVA!

Erviną Kiežaitė, Tauragės „Vermės“ gimnazijos moksleivė

mą buvo aktyviai įsitraukę dvasininkai, gydytojai, spaustuvininkai, studentai, kultūrinio judėjimo bei knygų platintojų draugijų nariai ir daug kitų susipratusių mūsų tautiečių. Spaudos draudimo panaikinimas turėjo didelę įtaką laisvos Lietuvos valstybės ir modernėjančios jos kultūros atsiradimui bei raidai.

Tauragės „Vermės“ gimnazijos renginio, skirto lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo panaikinimo 105-osioms metinėms, dalyviai. Inesos Anulytės nuotraukos

Paminklas Martynui Liuteriui (1483–1546) Tauragės evangelikų liuteronų bažnyčios nišoje. K. Prušinsko nuotrauka

Taigi pavasaris – ne tik sužydėję sodai, saulės bučiniai, žaluma, gaivus ievų ir alyvų kvapas! Tai ir džiaugsmas, kad kažkas gero įvyko tiek anksčiau, tiek dabar... Ryšys tarp praeities ir dabarties – tiesiog būtinas! Ryšys tarp kartų būtinas taip pat! Kaip dabartinis jaunimas orientuosis klaidžioje dabartyje, jei nežinos, kas vertinga ir saugotina?! Jam reikia priminti ir parodyti, kas mums visiems turi būti brangu...

Ko gero, šiuo tikslu kolegė Vilija Sabutienė šiemet į šventę ir pakvietė kuriančią ir kūrėjams prijauniančią gimnazijos bendruomenę. Šventėme originaliai – skaitėme savos kūrybos eiles, prozas ir publicistikos tekstų ištraukas, dainavome savos kūrybos dainas. Taip buvo pagerbtas laisvas lietuviškas žodis.

Nustebino ir ypatingai nudžiugino viešnia Birutė Normantienė iš Pagamančio. Ji – garsi Tauragės krašto tautosakos pasakotoja, kalbanti vietine dūnininkų šnektą. Ši pasakotoja ir šmaikštavo, pasėkė keletą pamokančių pasakų, žemaitiškų anekdotų, ir rimtai pakalbėjo. Ji vis porino: „Vaikeliā, tik kurkiat tuoliau ir būtinā užrašiket, kad turietumiet, kan sava vaikam papasakuoti...“

Buvo smagu gauti ir dovanų – gimnazijos direktorė Albina Senkuvienė visiems padovanojo po rašiklį su užrašu: „Tauragės „Versmės“ gimnazija“, o šventės rengėja mokytoja Vilija – po užrašų knygutę, kad būtų, kur užsirašyti naujai gimusias ir nenorinčias nukeliauti užmarštin kūrybines mintis. Tuo šventė nesibaigė – juk gera pabūti kartu su bendraminčiais, pasivaishiinti ir pasišnekučiuoti – laisvai ir lietuviškai...

PAVASARIO KVAPAI

KRISTINA KAZLAUSKAITĖ, Tauragės
„Versmės“ gimnazijos trečiokė

Kvepia. Kvepia! Užuodi? Laikas. Jau laikas! Ateina pavasaris. Visi judantys organizmai transformuojasi, apsigaubia kvapu. Pavyzdžiui, vakar mano kieme, prie šulinio, žolė užsidengė kvapu – švelniu kaip močiutės pyragas su razinomis ir traškia plutele, garuojantis ant baltos palangės. Gal net geresniu kvapu... Maloniu.

Į šį ką tik nupjautos žolės kvapą dėmesį atkreipė visi mano uoslės receptoriai. Žolės kvapas tikriausiai šaukė labai garsiai. Jis stiprus. Jis, susikovęs su deguonimi, prasispraudė pro siaurą orlaidės plyšį. Mažomis kojytėmis nubėgo palangę, su skėčiu nušoko ant stalo. Šaukė. Nieko... Tada nematomomis kopėtelėmis užlipo man ant peties. Lipo kaklu ir galiausiai, pasiekęs mano riestą nosį, pradėjo šaukti visa gerklyte, kiek tik leido plonytės balso stygos. Ir jam pavyko! Tada stipruolis į laišką įdėjo nervinius impulsus, padavė laiškinkams – jaučiantiesiems neuronams, o šie laišką išsiuntė į centrinę nervų sistemą... Pabaigą tikriausiai žinote ar sužinosite per biologijos pamoką. Jei nežinote, tai nereikėjo žiūrėti į dangų pro nevalytą langą, kai mokytoja bandė paaiškinti niekam nesuprantamus, nereikšmingus, nereikalingus (čia tik kai kurių nuomonė) dalykus.

Jis – nuostabus, spalvotas, jautrus, dėmesingas, džiuginantis. Jame nėra blogų dalykų. Dangus yra geras. Pats gražiausias dangus (bent jau man) yra pavasarį, po žiemos. Akys pavargsta, nes beveik tris mėnesius matė tik pilką, liūdną, susiraukusį dangaus veidą. Ir kur čia nebūsi liūdnas, kai tave pradeda keikti, sakyti jog tu kaltas, kad atidarai dėžutes „Sniegas“, „Lietus“ būtent tada, kai žmogus nepasiima įrenginio, apsaugančio nuo dėžučių turinio. Tačiau pavasarį viskas keičiasi, kaip jau minėjau, transformuojasi, vieni keičia išvaizdą, kiti – kvapą, tretį pasikeičia kaukė... Taip daro dangus. Jis paleidžia šiltus spindulius, spalvotais pieštukais nuspalvina dangų, paleidžia pasilakstyti visokiausias baltas figūras. Ir tikriausiai pavasarį esate minkštai išsidrėbęs pievoje ir kaip mažas vaikas iš plunksninių ar kamuolinių debesėlių dėliojęs tik tau vienam suprantamas figūras. Kartais meškiuką, kartais sagą ar šakutę. Ir pastebėjai, kaip tavo veidą tada nutvieskia šypsena, kai kas nors iš aplinkinių supranta iki tol tik tau matytą figūrą. Tada atrodo kaip čempionas, įveikęs penkių kilometrų maratoną. Arba kai antrasis stebėtojas nesupranta tavo įsivaizduojamos sagos, tada jam atrodo kvailys, o tu stebėtoją apkaltini, kad jis neturi vaizduotės...

Esi matęs stebuklą? Žinai, kas yra stebuklas? Spėju – ne. Tada greitai nubėk į artimiausią prekybos centrą ar sėklų parduotuvę, nusipirk keletą bet kokių sėklų. Parbėk, įkišk jas į žemę, laistyk, mylėk ir... lauk. Lauk, kol išdygs... Stebuklas. Pasirodo, kad stebuklą būna ne tik per Kalėdas, bet ir pavasarį, kai iš sėklos išauga gėlytė, pomidoras, žirnis ar dar koks stebuklas. Pavasaris – stebuklų metas. Manau, taikliai Kristijonas Donelaitis apibūdino pavasarį: „Jau saulelė vėl atkoptama, budino svietai ir žiemos šaltos triūsus pargriaudama juokės“. Jis budina, žadina, atgavina... Pakvimpa, pražysta, pradeda čiulbėti... Pavasaris...